HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ועָרֵל בשר לא יבא אל מקדשי (לשרתני) [א]אונן מנלן דכתיב [1]ומן המקדש לא יצא ולא יחלל את מקדש אלהיו הא אחר שלא יצא חילל א״ל רב אדא לרבא ונילף חילול חילול מתרומה מה להלן במיתה אף כאן במיתה מי כתיב ביה בגופיה מכללא קאתי הוי דבר הבא מן הכלל וכל דבר הבא מן הכלל אין דנין אותו בגזרה שוה יושב מנלן [ב]אמר רבא אמר רב נחמן אמר קרא [2]כי בו בחר ה׳ אלהיך מכל שבטיך לעמוד לשרת לעמידה בחרתיו ולא לישיבה בעל מום ר׳ אומר במיתה וחכמים אומרים באזהרה מ״ט דרבי דכתיב [3]אך אל הפרוכת לא יבא וגו׳ ויליף [3]חילול [4]חילול מתרומה מה להלן במיתה אף כאן במיתה ונילף חילול [5]חילול מנותר מה להלן בכרת אף כאן בכרת מסתברא מתרומה הוה ליה למילף שכן פסול הגוף מפסול הגוף אדרבה מנותר הוה ליה למילף שכן קודש פנים פיגול ונותר אלא מטמא ששימש גמר פסול הגוף מפסול הגוף קודש פנים פיגול ונותר מקודש פנים פיגול ונותר ורבנן אמר קרא [4]בו ולא בבעל מום [ג]הזיד במעילה רבי אומר במיתה וחכמים אומרים באזהרה מאי טעמא דרבי אמר ר׳ אבהו [ז]גמר [6]חטא [4]חטא מתרומה מה להלן במיתה אף כאן במיתה ורבנן אמרי אמר קרא בו בו ולא במעילה: זר ששימש במקדש: [ח]תניא רבי ישמעאל אומר נאמר כאן [7]והזר הקרב יומת ונאמר להלן [8]כל הקרב הקרב אל משכן ה׳ ימות מה להלן בידי שמים אף כאן בידי שמים ר״ע אומר נאמר כאן והזר הקרב יומת ונאמר להלן [9]והנביא ההוא או חולם החלום ההוא יומת מה להלן בסקילה אף כאן בסקילה רבי יוחנן בן נורי אומר מה להלן בחנק אף כאן בחנק במאי קמיפלגי רבי ישמעאל ורבי עקיבא רבי עקיבא סבר דנין יומת מיומת ואין דנין יומת מימות ורבי ישמעאל סבר [י]דנין הדיוט מהדיוט ואין דנין הדיוט מנביא ורבי עקיבא כיון שהדיח אין לך הדיוט גדול מזה במאי קמיפלגי רבי עקיבא ורבי יוחנן בן נורי בפלוגתא דרבי שמעון ורבנן דתניא [ל]נביא שהדיח בסקילה ר״ש אומר בחנק הא אנן תנן [מ]רבי עקיבא אומר בחנק תרי תנאי ואליבא דרבי עקיבא מתניתין ר׳ שמעון ואליבא דר׳ עקיבא ברייתא רבנן ואליבא דרבי עקיבא:

הדרן עלך אלו הן הנשרפין

וערל בשר. שמתו אחיו מחמת מילה: **לא יצא.** והיינו אזהרה מדברי קבלה בעלמא ולא לקי עלה: **ומן המקדש לא יצא וגו׳.** כלומר אע״פ שמתו אביו ואמו אין צריך לצאת מן המקדש שאם יעבוד לא יחלל הא כהן אחר שלא יצא חלל: **מי כתיב בגופיה.** מי כתיב בכהן הדיוט גופיה חילול מכלל דמכהן גדול דכתי׳ ביה אונן [א] ואינו מחלל הוא דקא אתי: **ולא לישיבה.** דכיון דלא נבחר הוה ליה כזר ובפ״ב דזבחים (דף כג:) רמינן מכדי יושב כזר דמי ומיחל עבודה אימא במיתה הוא כזר אלמה תניא אינו במיתה והתם מפרק לה משום דהוי זר ושלא רחץ ידים ורגלים ושתויי יין שלשה כתובים הבאים כאחד דכתיב בהו מיתה ואין מלמדין: **אמר קרא בו.** בתרומה במיתה דכולהו נמי מיניה גמרי ואתא בו למיעוטא ולא בעל מום ומסתברא בעל מום הוא דקא ממעט ולא טמא וטבול יום שהן [ט] פסול טומאתן במיתה[ב]: **גמר חטא חטא מתרומה.** מעילה כתיב בה [י] וחטאה בשגגה והכא כתיב ולא ישאו עליו חטא ומתו [כ]: **בו ולא במעילה.** וממיתה לחודה הוא דאמעיט דגבי מיתה הוא דכתיב בו [ל] אבל אזהרה מגמרא גמר להזיד במעילה בגזרה שוה דחטא חטא מתרומה: **מה להלן בידי שמים.** דבמאתים וחמשים איש דקרח בשרופים כתיב (במדבר יז): **ר׳ יוחנן בן נורי וכו׳.** דס״ל נביא שהדיח את הרבים בחנק. ולקמן מפרש במאי פליגי: **פלוגתא דר״ש ורבנן** באלו הן הנחנקין[מ] ויליף טעמא מקרא: **והא תנן.** זר ששימש רבי עקיבא אומר בחנק ובברייתא קתני לר״ע בסקילה: **מתניתין ר׳ שמעון.** דאמר נביא שהדיח בחנק וזר ששימש מיניה גמר ורבי שמעון תלמידו של רבי עקיבא הוא ואמר לר״ע זר ששימש בחנק נביא שהדיח בחנק: **וברייתא רבנן.** בני מחלוקתו של רבי שמעון ואף הם תלמידי רבי עקיבא הוו ואמרי משמו סקילה בתרוייהו:

הדרן עלך אלו הן הנשרפין

וכל דבר הבא מן הכלל אין דנין וכו׳. לא דמי להאי דפרק שני דזבחים (דף יח. ושם) דילפינן שתויי יין חוקה חוקה ממחוסר בגדים משום דדרשינן אין בגדיהן עליהן אין כהונתן עליהן וכן בכל הנהו דכתיב ולא יחללו דייקינן הא עבדו חיללו וילפינן חילול חילול מתרומה ובתורם מן הרעה על היפה דלא ילפינן דליהוי במיתה חטא חטא מתרומה תירץ הרב רבי יעקב דאורליינ״ש משום דהוי דבר הבא מן הכלל וצריך לחלק אמאי הוי דבר הבא מן הכלל טפי מהנך ובפרק כסוי הדם (חולין פה. ושם) דשרי רבי שמעון טריפה שנשחטה חולין בעזרה ומותרת בהנאה משום דהויא שחיטה שאינה ראויה ויליף ג״ש מוטבוח טבח והכן אע״ג דגבי חולין בעזרה לא כתיב זביחה אלא מן הכלל דדרשינן [ס]ברחוק מקום אתה זובח ואי אתה זובח בקרוב מקום אין זה מן הכלל דהא כתיב כי ירחק ממך המקום וילפינן מוטבוח טבח דבזביחה הראויה איירי ועל זביחה הראויה דייקינן הא בקרוב מקום לא וכן בריש הבא על יבמתו (יבמות נה:) גבי הערלה דיליף חייבי עשה כגון מצרי ואדומי דכתיב בהו דור שלישי יבא בג״ש ביאה ביאה אע״ג דלא כתיב ביאה אלא מן הכלל דדייקינן הא דור שני לא יבא הא נמי ניחא דילפינן בג״ש דדור שלישי יבא דההיא ביאה היא הערלה והדר דייק הא דור שני לא יערה: **אלא** מטמא ששימש. תימה דהוה לן למילף מנותר טפי משום דחילול דיחיד מחילול דיחיד עדיף כדאמרן לעיל חילול דרבים מחילול דרבים עדיף דגבי בעל מום כתיב ואל המזבח לא יגש וגו׳ ובנותר כתיב כי את קדש ה׳ חלל לאפוקי תרומה דכתי׳ כי יחללוהו וכ״ת פסול הגוף עדיף אם כן לעיל דיליף טמא ששימש מתרומה ופריך דניליף מנותר הוה ליה לשנויי משום דפסול הגוף עדיף ולא משום חילול דרבים ויש לומר דהכא פסול הגוף לעבודה מפסול הגוף לעבודה עדיף: **בו** ולא בבעל מום. כל הני דלעיל דלא ממעטינן דפסול טומאה הם כתרומה וטבל אע״ג דלאו פסול טומאה הוא דמי לתרומה טפי מהני: **גמר** חטא חטא מתרומה. תימה דמשמע בפ׳ בתרא דמכות (דף יג.) דאיכא מלקות בקדשי בדק הבית דקא חשיב מעשר שני והקדש שלא נפדו ואמאי כיון דמתרומה ילפינן לא הוה לן למילף אלא דומיא דתרומה דקדישא קדושת הגוף כדאשכחן בזבחים שלהי פרק בית שמאי (דף מה:) דקדשי עובדי כוכבים לא מועלין בהן דגמרינן חטא חטא מתרומה ובתרומה כתיב בני ישראל ולא עובדי כוכבים ואמרינן בד״א בקדשי מזבח אבל בקדשי בדק הבית מועלין ומפרש טעמא דכי גמרינן מעילה חטא חטא מתרומה דומיא דתרומה דקדישא קדושת הגוף אבל קדשי בדק הבית דקדושת דמים לא וקצת יש לדחות ההיא דמכות דמיירי בקדשי מזבח שהוממו דשייך בהו פדיון אבל קשה ממעילה פרק הנהנה (דף יח:) דממעט מחובר ממעילה משום דגמרה מתרומה אלמא ילפינן קדשי בדק הבית מתרומה ויש לומר דהתם הוא דבעינן דומיא דתרומה משום דכתיב לה׳ לרבויי ולא גמרינן אלא דומיא דקדושת הגוף ואע״ג דרבי יוסי דריש ליה התם ולא רבנן מכל מקום לרבנן נמי אהני לגבי הכי דלא גמרינן קדשי בדק הבית מתרומה (וע״ע תוס׳ תמורה ג. ד״ה מאי תרומה):

הדרן עלך אלו הן הנשרפין

מסורת הש״ס

א) זבחים טז., ב) זבחים כג:, ג) פסחים לג. [לעיל פג. כריתות כב:], ד) [פסחים שם וש״נ], ה) (זבחים יז.), ו) [לקמן פט:], ז) לעיל סז. לקמן דף פט:, ח) [לעיל פא:], ט) פסול טומאה. רש״ל, י) [ויקרא ה], כ) [ויקרא כב], ל) [שם], מ) [לקמן פט:], נ) [קדושין מז:],

◆

גליון הש״ס

גמ׳ וכל דבר הבא מן הכלל. עי׳ שיטה מקובצת בב״ק דף ה׳ ע״א ד״ה אתיא תחת. ובתשובת תולדות אדם להרשב״א סימן טז:

◆

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה מי כתיב כו׳ אונן אינו כצ״ל ואות ו׳ נמחק: (ב) ד״ה אמר קרא וכו׳ פסול טומאה ובמיתה הס״ד:

◆

מוסף רש״י

וערל בשר. שמתו אחיו מחמת מילה ולא רצו למולו, שיראים פן ימות גם הוא כאחיו (מו״ק ה.). **ומן המקדש לא יצא ולא יחלל.** לעיל מיניה כתיב לאביו ולאמו לא יטמא, ובכהן גדול משתעי, וסמיך ליה ומן המקדש וגו׳, כלומר אף ביום שמתו אביו ואמו אין צריך לצאת מן המקדש, אלא עומד ומקריב, ולא יחלל, שאין הקדשים מתחללין בכך, הא הדיוט שלא יצא ועבד חילל (זבחים טז.). **ולא לישיבה.** וכיון דלא נבחרו הוו להו זרים וזר מחיל עבודה (שם כג:). **גמר חטא חטא מתרומה.** לרוב דברים היא למודה מתרומה במסכת מעילה (יח:) כתיב הכא וחטאה בשגגה מקדשי ה׳ וכתיב בתרומה באוכלה בשוגג ולא ישאו עליו חטא (קדושין מב:). **בו ולא במעילה.** ממיתה הוא דמעטיה וגזירה שוה כדקיימא קיימא וילפינן אזהרה דמעילה מאזהרה דתרומה דכתיב ביה וכל זר לא יאכל קדש, ורוב הלכות מעילה היא למדה מתרומה בתורת כהנים בגזירה שוה זו (מכות יג. וכעי״ז פסחים לג.) ומיהו מיתה לא גמרינן מינה כדמפרשי רבנן טעמייהו דמיעט רחמנא בתרומה ומתו בו, והאי בו מיעוטא בו ולא במעילה (פסחים שם). **נביא שהדיח.** שמתנבא בשם הקב״ה לעבוד עבודת כוכבים (לקמן פט:)

הדרן עלך אלו הן הנשרפין

תורה אור

1. וּמִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא וְלֹא יְחַלֵּל אֵת מִקְדַּשׁ אֱלֹהָיו כִּי נֵזֶר שֶׁמֶן מִשְׁחַת אֱלֹהָיו עָלָיו אֲנִי יְיָ: ויקרא כא יב
2. כִּי בוֹ בָּחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ מִכָּל שְׁבָטֶיךָ לַעֲמֹד לְשָׁרֵת בְּשֵׁם יְיָ הוּא וּבָנָיו כָּל הַיָּמִים: דברים יח ה
3. אַךְ אֶל הַפָּרֹכֶת לֹא יָבֹא וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִגַּשׁ כִּי מוּם בּוֹ וְלֹא יְחַלֵּל אֶת מִקְדָּשַׁי כִּי אֲנִי יְיָ מְקַדְּשָׁם: ויקרא כא כג
4. וְשָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא יִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא וּמֵתוּ בוֹ כִּי יְחַלְּלֻהוּ אֲנִי יְיָ מְקַדְּשָׁם: ויקרא כב ט
5. וְאֹכְלָיו עֲוֹנוֹ יִשָּׂא כִּי אֶת קֹדֶשׁ יְיָ חִלֵּל וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: ויקרא יט ח
6. נֶפֶשׁ כִּי תִמְעֹל מַעַל וְחָטְאָה בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי יְיָ וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַייָ אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְאָשָׁם: ויקרא ה טו
7. וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת כְּהֻנַּתְכֶם לְכָל דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ וּלְמִבֵּית לַפָּרֹכֶת וַעֲבַדְתֶּם עֲבֹדַת מַתָּנָה אֶתֵּן אֶת כְּהֻנַּתְכֶם וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת: במדבר יח ז
8. כֹּל הַקָּרֵב הַקָּרֵב אֶל מִשְׁכַּן יְיָ יָמוּת הַאִם תַּמְנוּ לִגְוֹעַ: במדבר יז כח
9. וְהַנָּבִיא הַהוּא אוֹ חֹלֵם הַחֲלוֹם הַהוּא יוּמָת כִּי דִבֶּר סָרָה עַל יְיָ אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהַפֹּדְךָ מִבֵּית עֲבָדִים לְהַדִּיחֲךָ מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוְּךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בָּהּ וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ: דברים יג ו